

Na to vprašanje zahtevamo točnega odgovora v obliki dejanj! Pisanih obljub, opravičil ali zavijanj ne potrebujemo!

Pritožba na ministra pravde radi za-
plembena našega časopisja.

V zadnjem času je ljubljansko državno pravdnštvo kar štirikrat zaplenilo glavno glasilo naše stranke »Slovenca« in po Kranjskem najbolj razširjeni kmetški list »Domoljuba«. V prvi pritožbi radi zaplembe zgoraj omenjenih listov ugotavljajo poslanci dejstvo, da imajo Zerjavovi demokrati vse polno listov, ki dobivajo znatne podpore od raznih bank in vlade. Samo listi naše SLS stranke so popolnoma neodvisni od bančne ter vladne pomoči, so najbolj razširjeni kot apostoli resnice in boritelji za pravico med ljudstvom in radi tega se jih bojijo demokratiški listi in jih hočejo zatreli potom pogostih zaplemb.

Ta spomenica končno ugotavlja, da sta bila »Slovenec« in »Domoljub« zaplenjena, dasi nista niti z namigavanjem pisala proti državi.

Zadnja spomenica, ki govori o vojaških pripravah in je naslovljena na vojnega ministra, je bila izvzemši podpisov poslancev v celoti zaplenjena in radi tega je tudi mi ne smemo prinesiti radovednim čitateljem »Slov. Gospodarja«.

Polom fašizma.

Pred nekaj leti se je začel močno razvijati fašizem v Italiji, sedaj je pa ta pojav poznan najširšim slojem ljudstva daleč na okrog po svetu, ker so se po vzoru italijanskega fašizma prav kmalu začeli snovati fašisti tudi po drugih deželah. Pod fašizmom razumemo nasilno politično organizacijo, ki si jemlje v zakup narodnost ter nastopa samostojno ali pa se priključiti kakoli vladajoči stranki. Večina teh ljudi, ki tvorijo danes italijansko fašistovsko stranko, je bila poprej v službi stranke italijanskih liberalcev in nacionalistov, pozneje se ji je pa zahotelo po večji moči in osnovala si je svojo lastno fašistično stranko, češ, da so vsi drugi narodnjaki ali nacionalisti premalo nacionalni. Fašisti v Nemčiji imajo vse one ljudi za seboj, ki so nezadovoljni z novo republikansko Nemčijo. Kratko rečeno, nemški fašizem tvori nemška skrajno nacionalistična in monarhistična stranke, ki ima pa še svoje posebne organizacije »Hackenkreuz« in razne »Wehrbunde«.

V naši državi je nastala po italijansko-fašistovskem vzoru orjuna. To organizacijo poznajo že v zadnji gorski vasi vsaj po imenu in po njenih protiljudskih delih, ne vedo si pa prav razložiti, kako je nastala. Celo ime »orjuna« je mnogim nerazumljivo. V Škofji Loki je to nerazumevanje pred kratkim neki kmetški delavec plačal skoraj s svojim življenjem. Iz Ljubljane so prišli tja uniformirani oboroženi orjunaši ali orjunci. Hlapec je začuden vprašal: »Kdo pa so to?« — in ko mu nekdo odgovori: »To so orjunci!« — pravi hlapec: »Če so junci, pa naj gredo v hlev!« — Ljubljanski orjunci to slišijo in hlapca skoraj ubijejo. Beseda »orjuna« je sestavljena iz po dveh črk tribesednega naslova te organizacije: organizacija jugoslovanskih nacionalistov. Iz tega naziva je torej razvidno, da si orjunci domišljujejo, da so oni edini in pravi nacionalisti ali narodnjaki jugoslovanske države. Kaka blaznost je to, še večja, kot pri italijanskih fašistih!

Od vseh fašistov povojne dobe so se italijanski fašisti prvi prerili do oblasti ter zgrabili za državno krmilo. Pod

fašistovsko vlado je italijanski narod že hote ali ne hote začel misliti, da je fašizem edini krov za italijansko narodnjaštvo. Ko je bil fašizem na višku svoje moči, je pa sedaj naenkrat padel vsled svojih nečloveških zločinov. Kakor smo že omenili, je bil opozicijski poslanec Matteotti v Rimu ugrabljen od fašistov ter zverinsko umorjen, ko se je ravno pripravljal, da v parlamentu razkrije velikanske sleparije in zlorabe državne oblasti od fašistovskih prvakov. Fašisti so v Italiji skozi par let izvršili že nepregledno vrsto krvavih zločinov zlasti nad delavskimi strankami in nad popolari (katoličani), a šele sedaj so se javnosti odprle na široko oči. Naenkrat je zagledala fašistično pošast in ta strah in to usodno spoznanje je prevzelo tudi one, ki so se znašli v fašizmu, a niso poznali vseh njegovih tajnih in zločinskih sil.

Kot krivci zverinskega umora narodnega zastopnika Matteottija so se izsledili ljudje, ki so v fašistovski stranki zavzemali najvplivnejša mesta kar čez noč in o katerih širša javnost ni prav vedela, kaj in odkod da so. Naenkrat pridobljena oblastnost in bogatija teh ljudi je javnost slepila in šele sedaj, ko je z nedolžno krvjo omadeževan italijanski parlament, zakon in kultura, se vse s strahom in začudenjem vprašuje, kako je bilo mogoče, da nam je v kratkem času zavladovalo toliko zločincev in pravih človeških izmečkov. Razkritja in dogodki po umoru poštenega narodnega poslanca so že sedaj privedli tako daleč, da je konec italijanskega fašizma v prvotni obliki, ker se je italijanska javnost streznila in zavedla, da je nacionalizem last vseh, a ne samo tistih, ki si ga lastijo s krvjo, nasiljem in sleparijo.

Preiskava je spravila na dan zelo značilne stvari. Zločinci so igrali na visokih državnih mestih take vloge, da so lahko teptali vse obstoječe zakone ter tvorili nekako nadvlado. Eden je imel v rokah državni tisk in skozi njegove roke so hodile v svet vesti o uspehih fašizma, drugi je bil državni tajnik in prvi pomočnik notranjega ministra, ali bolje rečeno njegov poglavar, tretji je vodil glavni vladni list, četrti je poveljeval javni varnosti itd. Pri največji moči in oblasti teh ljudi se italijanska javnost ni niti spomnila na njihovo preteklost in pa na to, da so kar čez noč postali milijonarji. Nadalje je med zločinci eden, ki je deloval že med ruskimi caristi in med nemškimi fašisti. S tem je pokazano, da so fašisti po svojem načinu, delu in cilju internacionalni ali mednarodni. Oni so pravi brezdomovinci, ker povsod, pa najsi bo v Italiji, v Nemčiji in na Poljskem, ali pa pri nas, z nasiljem nastopajo proti ljudstvu in njegovim pravicam.

Takoj po zločinu in še sedaj prihajajo iz raznih dežel ogorčeni protesti proti italijanskemu fašizmu. Te proteste sklepajo in pošiljajo stranke, ki zastopajo večino ljudstva in ki imajo, kakor n. pr. v Angliji že državno oblast v svojih rokah, ali pa so blizu do tega. Brez vsakega fašizma so severne države, ki se niso udeležile vojne, potem Anglija in Švica, fašizma se bo obvarovala tudi Francija, ki ima sedaj pravo narodno večino na vladi, potem Belgija in ker je to najbolj in najvplivnejši del Evrope, si lahko mislimo, koliko škodo so napravili zločinski fašisti Italiji v zunanje-političnem oziru in pa na kakem glasu so vse druge države, ki tudi prenašajo fašistovsko nadlogo. Države, ki ne poznajo fašizma, ki nimajo ali pa uspešno odstranjujejo vse sledove povojne razdijanosti ter visoko dvigajo prapor enakosti in svobode, motrijo danes z največjo pazljivostjo notranje razmere v povojnih državah in kjer se fašizem in vsako drugo nasilno stremljenje samo ne ubije in ne razprši, tam bo pač moral kulturni in pošteni svet brezobzirno nastopiti proti vsaki nasilni politiki,

če noče spraviti svoje države v nevarnost vseh posledic boja, ki je že splošno po svetu napovedan proti fašizmu.

Kako plačujejo drugod davke?

Že pet let imamo: Slovenci, Hrvati in Srbi skupno državo, a še do danes ne enotnega davčnega zakona. Vse dosedanje zahteve poslancev po ustvaritvi zakona o izenačenju davkov, so zadele pri beograjskih vladah na gluha ušesa in to iz dobro premišljenih vzrokov. Dokler namreč nimamo enotnega davčnega zakona, plačajo nekatere pokrajine veliko več davka, nego druge. Naši poslanci so že nešteto krat s številkami natančno dokazali, kako ogromne svote, na na primer plačuje na davkih Slovenija. Slovenija doslej ni le plačala do pičice natanko vsake pare, ki je bila predpisana davkoplačevalcem od strani davčnih oblasti, ampak je poslala v Beograd radi strahu naših davčnih in finančnih višjih uradnikov pred beograjskimi oblastniki veliko večje svote nego so bile predvidene v vsakoletnem državnem proračunu.

Tako papežka glede točnosti in natančnosti z oziranjem na plačevanje davkov gotovo ni nobena druga pokrajina, kakor ravno Slovenija. Da je naša ravnokar izrečena trditve resnična, nam dokazuje na primer vzgled Vojvodine.

Vojvodina je gotovo najbolj bogata in najbolj rodovitna pokrajina v naši državi in bi bila lahko tudi bogastvu primerno ter odgovarjajoče višje obdačena, nego druge revne in po vojni izmzgane pokrajine, a je ravno nasprotno istina. Koj po preobratu je postala bogata Vojvodina nekako torišče za radikalno stranko. Po Vojvodini so izvršili radikali agrarno reformo, naselili dobrovoljce in ti so sedaj priganjači za radikale. Ravno v Vojvodini je bilo pri zadnjih volitvah izvoljenih največ takozvanih prečanskih radikalnih poslancev. Politično je torej Vojvodina za radikale zelo velika opora in tega dejstva so se tudi do sedaj vedno zavedale vse radikalne vlade in ščitile bogato Vojvodino pred visokimi davki.

Sedaj še le, leta 1924, ko so državne blagajne radi povišanih oficirskih in uradniških plač precej pri dnu, se je spomnilo celo beograjsko časopisje na Vojvodino in jej očita strahovite svote glede zaostanka davkov. Srbski list »Politika«, ki izhaja v Beogradu, je obelodanil v zadnji številki, da dolguje Vojvodina od leta 1919 do danes na davčnih zaostankih cele tri milijarde dinarjev.

Treba namreč pomisliti, da Vojvodinčani niso doslej plačevali niti ene pare osebne dohodnine in ne vojnega davka. Radikali so šli v Vojvodini celo tako daleč, da so pustili izginiti davčne sezname iz avstrijskih časov, samo da bi ščitili svoje pristaše pred pritiskom davčnega vijaka.

Finačni minister Stojadinovič zahteva sedaj od Vojvodinčanov plačilo treh milijard dinarjev, a so se Vojvodinčani že zbrali na posebnem shodu, kjer so ostro protestirali proti plačilu tega ogromnega davčnega zaostanka. Ti protesti bogatih Vojvodinčanov bodo gotovo zalegli, ker so zopet volitve na vidiku in bo tudi radikalom veliko ležeče na volilnih kroglicah Vojvodinčanov.

Ako izkazuje Vojvodina tako ogromne svote davčnih zaostankov, kaj še le pokrajine v Srbiji, kjer sploh

Knjige so ga tudi poučile, da ne živijo ljudje v gozdih in ne plezajo po drevju, ampak da stanujejo po hišah, po mestih in trgih in vaseh, da se vozijo na vozeh in po železnici in po ladjah na morju, da se oblačijo v lepe obleke, da berejo, pišejo, se učijo itd.

In spoznal je tudi samega sebe.

Zavest, da se razlikuje od svojih živalskih »tovarišev«, da je pametnejši, razumnejši, da jih nadkriljuje še v marsičem drugem, to zavest je nosil seboj že dolgo.

Kar pa je bilo dotodaj le nejasno in negotovo v njegovih zavesti, to so mu razjasnile knjige.

Spoznal je, da je »človek«. Kršak, Kala, Tublat in drugi pa so bili le »živali«.

Istega rodu je bil z »ljudmi«, z bitji, ki so živela daleč zunaj v svetu, v mestih, ki so brala knjige in pisala in delala še mnoge druge, njemu čisto nerazumljive reči, z bitji, ki so se oblačila, v lepe obleke.

Obleka, tako je zasodil, je najvažnejša razlika med ljudmi in živalmi. —

Njegovo razmerje do rodu Kršakovega je postajalo vedno bolj čudno, deloma napeto, njegovo življenje med živalmi bolj in bolj nemogoče in nevzdržno.

Zivel je še kolikortoliko med njimi, ker je bil od mladega tako vajen, in ker je še imel Kalo, zvesto varuhinjo.

Pa njegove »študije« v očetovi knjižnici so mu vzele mnogo časa. Po cele tedne je zanemarjal svojo »družbo« in čepel med knjigami.

Še bolj pa ga je odujevala dosedanjim »tovarišem« zavest, da je višje, popolnejše bitje, da je človek. Ponos se mu je vzbudil, vzbudila se mu je samozavest, ki jo ima le človek, krona stvarstva.

Odslej je rad sameval. Poleževal je po mehkem mahovju in premišljeval o čudovitih rečeh, ki je o njih bral v knjigah. Njegova domišljija je delovala in si slikala življenje ljudi daleč tam za morjem, onstran divje džungle — Ni se še zavedal, da je tam njegova domovina, ni še čutil domotožja, pa videti je bilo, da ni več daleč dan, ko pride tudi to.

Iskal pa je prilike, da bi se popolnoma ločil od živalske družbe, da bi postal kolikor mogoče podoben človeku, kakor ga je poznal iz knjig.

VIII.

Trzan si želi obleke.

Na nizko viseči veji stoletnega orjaka džungle je sedel Trzan in razmišljal.

Čreda Kršakova se je leno in počasi pasla skozi pragozd proti morski obali, obirala sadje, razdirala ptičja gnezda ter brskala po listju in preperem vejevju za žuželkami.

Trzan je bil globoko zamišljen.

Mislil je na knjige, ki jih je bral v samotni koči, na bitja, ki so o njih knjige pripovedovale, na »ljudi«.

Tudi on sam je bil človek, ni bil žival kakor njegov tovariši pa so bili čez in čez poraščeni s črnkastimi dlakami.

Ni ga bilo več sram njegove gladke, gole kože kakor nekda, tistikrat, ko še ni bral knjig. Ponosen je bil nanjo, saj je dokazovala, da je potomec mogočnega plemena, ki piše knjige, stanuje v velikih hišah — videl je hiše na slikah! — in ima še mnogo drugih čudovitih reči, ki jih pa ni prav razumel.

Pa še nekaj so imeli, ti »ljudje«, to je tudi videl v

knjigah. In tega on, Trzan, ni imel. Pa želel si je tudi tega, da bi bil čisto podoben človeku.

Želel si je obleke.

Vsi ljudje, kar jih je videl na slikah, vsi so nosili obleko. Le živali po džungli so bile brez nje.

Obleka torej, tako je sklepal, je bila znak, da so ljudje bitja višje vrste nego živali. Kajti drugega vzroka je mislil, pač ljudje ne morejo imeti, da nosijo tiste nerodne reči na sebi.

In Trzan je razmišljal, kako bi si preskrbel obleko. —

V goščavi pod njim je zašumelo.

Rahlo, komaj slišno sicer, pa Trzan je živel v divjini, njegovo uho je bilo bistro in ostro in je natančno razločevalo, kedaj šušti veter po listju, kedaj pa se plazi po njem sovražna žival.

Obrnil se je — in glej, tamle spodaj skoro trdo pod njim, se je vlekla Sabora, njegova smrtna sovražnica. Njeno silno, pa lepo in mačje gibčno telo se je komaj slišno zvijalo skozi gosti spodnji les.

Tiho se je vzravnaval Trzan, odtrgal zrelo ananas-jabolko in jo zagnal iz varne višine stari nasprotnici v glavo.

Kakor da je udarilo vanjo, tako je obstala. Dvignila je mogočno okroglo glavo in pogledala v drevo.

Jezno je zavihnela dolgi rep, sunkoma je otepala z njim, ko je opazila hudomušnega zlobneža, mačji obraz se ji je spačil v strašno rezanje, da so se ji vzravnale ščetinaste brke na levi in desni pod nosom kokor igle, in njene hudobne oči so se zožile v dvoje ozkih precepov, iz katerih je sršalo sovraštvo in maščevanje.

(Dalje prihodnjič).